

Kako uspostaviti
djelotvoran **dijalog**
između **EU**-a i organizacija
civilnog društva

Vlada Republike Hrvatske
Ured za udruge

socialplatform

uvod. Prema prvoj Studiji europske kvalitete života koju je proveo *Eurofound*¹, ukupno 95% Europljana sudjeluje ili u volonterskim ili u neformalnim organizacijama ili oboje². U doba kada se sve više građana isključuje iz formalnih političkih procesa i osjeća se udaljenima od europske politike (od 63-postotnog odaziva na izbore 1979. godine, Europski parlament izabran je sa samo 43% glasova u 2009.), te organizacije civilnog društva (OCD) nedvojbeno omogućuju da ljudi aktivno oblikuju svoje društvo.

Europska unija prepoznala je vrijednost OCD-a u svojem obnovljenom Lisabonskom ugovoru u članku 11.³, koji sudioničku demokraciju smatra osnovnim demokratskim načelom Europske unije i predlaže načine organizacije dijaloga s “udrugama i civilnim društvom”. Dok je svrha sudioničke demokracije poticati pojedince na sudjelovanje u javnim raspravama u svim aspektima vezanim uz njihove živote, civilni je dijalog konkretan alat za jačanje odnosa između donositelja javnih odluka i OCD-a⁴ koji je komplementaran „socijalnom dijalogu“.

U socijalnoj sferi, OCD-i su formirani radi borbe za socijalnu pravdu, bilo pružanjem usluga za ljude kojima je to potrebno (npr. skloništa za beskućnike ili zalihe hrane) ili organizacijom i usmjeravanjem glasova onih koje se često zaboravlja. Društvo je raznoliko i neki se ljudi uistinu čuju manje nego ostali, među njima (ali ne isključivo) žene, invalidi, homoseksualci, migranti, djeca, mladi i stariji ljudi te siromašni. Te skupine obično imaju manje pristupa donositeljima odluka nego lobiji s obilnim sredstvima.

7

preporuka za europske donositelje odluka

1. Dogovoriti se o Međuinstitucionalnom sporazumu za civilni dijalog na razini EU-a.
2. Usvojiti praktične smjernice za civilni dijalog.
3. Donijeti Europski statut za europske organizacije civilnog društva.
4. Odrediti minimalne standarde Komisije za sve sektore o financiranju organizacija civilnog društva.
5. Utvrditi jasne nadležnosti i vodstvo za civilno društvo te civilni dijalog unutar svake Opće uprave i u Kolegiju povjerenika.
6. Reformirati Europski gospodarski i socijalni odbor.
7. Kreirati javnu i jednostavnu bazu podataka europskih organizacija civilnog društva.

OCD-i trenutačno ne sudjeluju u strukturiranom dijalogu kao što to čine sindikati i organizacije poslodavaca (“socijalni dijalog”⁵). Ipak, europske odluke izravno će utjecati na te skupine. Kako bi dobile veću pozornost na razini EU-a, neformalne udruge organizirale su se u nacionalne koalicije ili platforme, koje se ujedinjuju na europskoj razini u transnacionalnim mrežama poput Socijalne platforme.

Koje su infrastrukture danas potrebne kako bi taj dijalog postao djelotvoran? Kako ljudi mogu putem udruga postići da se njihov glas čuje?

U prošlom desetljeću bilo je u vezi s tim pitanjima tek nekoliko inicijativa Komisije⁶. U 2009. godini međutim članovi Europskog parlamenta jasno su rekli da bi Komisija trebala izrađivati nacрте inicijativa, onda kada su nadmoćnom većinom usvojili izvješće “Grabowska report” o civilnom dijalogu.

U 2007. Socijalna platforma – najveća koalicija socijalnih OCD-a na razini EU-a – prošla je kroz dvogodišnji proces izrade konkretnih preporuka kako bi se članak 11. Lisabonskog ugovora mogao najbolje provesti. Kao dio tog procesa, u prosincu 2009. organizirala je konferenciju sa 140 socijalnih aktivista iz 24 europske zemlje kako bi dalje elaborirali i razmatrali preporuke donositeljima odluka EU-a i sebi samima.

Stoga je ovaj rad podijeljen u dva dijela: preporuke donositeljima odluka za provedbu djelotvornog dijaloga s mrežama civilnog društva i preporuke organizacijama civilnog društva kako bi bile transparentni i pouzdani partneri.

7

preporuka za paneuropske mreže organizacija civilnog društva aktivnih u socijalnom sektoru

1. Predano djelovati za transparentnost i dobro upravljanje.
2. Promicati različitost, uključivost i ravnopravnost spolova u strukturi organizacija i u njihovim aktivnostima vezanim uz politike.
3. Odrediti kriterije reprezentativnosti dionika civilnog društva u socijalnom sektoru.
4. Osnažiti suradnju na nacionalnoj razini vezano uz donošenje europskih politika.
5. Podržavati nacionalne organizacije civilnog društva u njihovu savjetodavnom radu.
6. Obvezati se na etičke strategije za prikupljanje sredstava.
7. Obvezati se na društvenu i ekološku odgovornost.

Preporuka 1: Dogovoriti se o Međuinstitucionalnom sporazumu za civilni dijalog na razini EU-a

Zašto?

- Lisabonski ugovor daje zakonsku osnovu za civilni dijalog i prepoznaje ga kao različitog od socijalnog dijaloga i lobiranja⁷. On također usmjerava odgovornost za civilni dijalog na sve institucije EU-a (ne samo na Europsku komisiju).
- Europski parlament pozvao je na Međuinstitucionalni ugovor koji bi osigurao sustavan, koordiniran i koherentan dijalog između institucija EU-a i OCD-a⁸.

Kako?

1. Konzultirati se s OCD-ima i sastaviti Sporazum.
2. Jasno utvrditi razlike i podudarnosti između civilnog i socijalnog dijaloga.
3. Temeljiti Međuinstitucionalni sporazum na Povelji EU-a o temeljnim pravima i vrijednostima EU-a navedenim u Lisabonskom ugovoru.
4. Utvrditi procedure i mehanizme koje treba raspraviti i pokrenuti s OCD-ima za sve institucije EU-a uključujući odgovarajuće osoblje i proračun.
5. Donijeti odredbe koje bi načela⁹ djelotvornog civilnog dijaloga na razini EU-a provela u djelo (posebice obvezna transparentnost, odgovornost i pružanje povratne informacije). To znači razmatrati kako mogu sudjelovati svi OCD-i, a ne samo europske mreže.
6. Osigurati da sva ograničenja otvorenosti i dijaloga budu razmjerna i opravdana.
7. U Međuinstitucionalni sporazum uključiti smjernice o tome kako organizirati dijalog koji ne bi bio previše formalan i ograničavajući.

Preporuka 2: Usvojiti praktične smjernice za civilni dijalog

Zašto?

- OCD-i često imaju članove koji su smješteni u brojnim zemljama članicama. Kako bi pripremile suvise ulazne informacije koje se temelje na izvornom iskustvu, tim organizacijama mora se dati dovoljno vremena da se savjetuju sa svojim članstvom i interno strukturiraju svoja razmišljanja.
- Ako OCD-i ne znaju kako i kada dati ulazne informacije vezano uz dani proces, ili ne znaju kako će se njihovi pogledi prihvatiti, nerado će ući u interakciju s europskim donositeljima odluka, a to dugoročno umanjuje djelotvornost procesa civilnog dijaloga.

Kako?

Za sve donositelje odluka:

1. Utvrditi civilni dijalog kao trajan, redovan proces koji se razvija, koji ima jasne ciljeve i odgovarajuće dionike za razgovor.
2. Utvrditi ciljne skupine u društvu koje će biti najviše pogođene svakom od politika. Proaktivno tražiti njihov angažman.
3. Utvrditi vremenski slijed i okvir za dijalog te definirati moguće ishode.
4. Revidirati minimalne standarde za savjetovanje kako bi vrijeme konzultacija i dijalog produljili na 16 tjedana.
5. Poštovati slobodu udruživanja i slobodu organizacija da prihvate ili odbiju sudjelovati.

Specifično za Europsku komisiju:

1. Prije nego Komisija odluči o aktu Zajednice (npr. programu EU-a, preporuci politike ili direktivi) organizirati strukturirani dijalog s OCD-ima kojih se izravno tiču određeni problemi, unutar zadanog vremenskog okvira (npr. tri do šest mjeseci) tako da mogu dati preporuku Komisiji.
2. Osigurati da se ovaj dijalog uključi u Godišnji radni program Komisije s odgovarajućim proračunom i osobljem.

Specifično za Europski parlament:

1. Pobriniti se da relevantni OCD-i budu unaprijed obaviješteni kad god odbor Europskog parlamenta izradi nacrt izvještaja o određenom pitanju, tako da dionici civilnog društva mogu predati svoja stajališta na vrijeme kako bi se uzela u obzir u nacrtu.
2. U pravilima postupanja Europskog parlamenta, za svaki odbor uključiti mehanizme strukturiranja dijaloga s civilnim društvom.
3. Utvrditi jasna pravila o transparentnosti i reprezentativnosti izaslanika civilnog društva na javnim saslušanjima koja organiziraju odbori Europskog parlamenta.

Specifično za Vijeće EU-a:

1. U Tajništvu Vijeća imenovati stalnog predstavnika zaduženog za odnose s civilnim društvom.
2. Razviti – u suradnji s europskim mrežama – strategiju za interakciju OCD-a s Vijećem.
3. Razviti – u suradnji s europskim mrežama – sredstva za poboljšanje pristupa informacijama o aktivnostima Vijeća i učiniti ih transparentnijom, (npr. internetski portal, slanje obavijesti elektroničkom poštom, sastanci radi izvještavanja/savjetovanja, državni službenici odgovorni za odnose s OCD-ima u svakoj strukturi).

Specifično za predsjedništva EU-a:

1. Razviti strategiju za otvoreni dijalog i suradnju s europskim OCD-ima u pripremi, provedbi i praćenju svakog predsjedništva.
2. Imenovati dužnosnika na visokoj razini koji će biti zadužen za razvijanje suradnje s civilnim društvom tijekom pripreme, provedbe i praćenja svakog predsjedništva.
3. Osigurati kontinuitet i koherentnost procesa civilnog dijaloga od jednog do drugog predsjedništva, koordinacijom s prethodnim i budućim predsjedništvima ("trio").

Preporuka 3: Donijeti Europski statut za europske organizacije civilnog društva

Zašto?

- Trenutačno nema službenog “europskog statusa» za dionike europskog civilnog društva; danas se europski OCD-i mogu pravno registrirati samo u svojim zemljama.
- Pravo pridruživanja ili stvaranja udruge na europskoj razini važan je čimbenik na putu prema europskom građanstvu. Takav bi statut stoga potaknuo europsko građanstvo u praksi.
- Takav bi statut mogao srezati birokraciju i pojednostavniti prekogranične razmjene, primjerice tako što bi od novih udruga koje djeluju u više država članica zahtijevao da se registriraju samo jedanput, bez potrebe da se zamaraju različitim nacionalnim statusima i pravnim obvezama. To bi išlo u prilog transnacionalnoj suradnji između aktivnih građana.
- Takav statut povećao bi transparentnost i poboljšao upravljanje OCD-ima tako što bi ih obvezivao na pridržavanje strogih pravila, posebice o financiranju i demokratskom upravljanju.

Kako?

1. Konzultirati se s europskim OCD-ima o samom statutu i preliminarnim fazama poput procjene utjecaja i studije izvedivosti.
2. Definirati cilj (tj. europske OCD-e) i opseg statuta sa samim dionicima civilnog društva.
3. Zajedno s dionicima civilnog društva procijeniti potrebe OCD-a i prepreke na koje nailaze.
4. Treba međutim osigurati da Statut za europske mreže OCD-a ne sprječava napredak prema uspostavljanju Europskog statuta za udruge (cilj prvoga nije zamijeniti drugi, nego dati priznanje izričito europskim OCD-ima).

Preporuka 4: Odrediti minimalne standarde Komisije za sve sektore u financiranju organizacija civilnog društva

Zašto?

- U Komisiji je financiranje civilnog društva rašireno preko nekoliko općih uprava s različitim pravilima i formatima – bilo za projekte na europskoj ili nacionalnoj razini, za aktivnosti istraživanja, za civilni dijalog ili za podršku organizacijama civilnog društva. Zbog toga organizacije civilnog društva teže razumiju različite standarde koji se primjenjuju za pristup fondovima.
- Civilno društvo u Europi aktivno je na nekoliko fronti – od kojih je civilni dijalog samo jedna, a svaka zahtijeva različite vrste financijske podrške, poput financiranja za sam dijalog, financiranja lokalnih/prekograničnih projekata, financiranja aktivnosti istraživanja, financiranja za isporuku javnih usluga i javnog ulaganja u OCD-e. Takvo kompleksno okruženje može otežati OCD-ima razumijevanje različitih standarda koji se primjenjuju za pristup fondovima.
- Zbog kašnjenja prouzročenih administrativnim opterećenjima i strogim zahtjevima za sufinanciranjem, nacionalnim OCD-ima postaje sve teže, ako ne i nemoguće, zahtijevati europsko financiranje. Fondovi se većinom dodjeljuju privatnim konzultantskim tvrtkama i/ili državnim tijelima koja imaju kapacitet za upravljanje većim projektima.
- Kako bi se osigurao istinski demokratski proces, ljudi koji se suočavaju s isključivanjem i diskriminacijom trebali bi moći sudjelovati u donošenju odluka. Stoga je potrebno javno ulagati u organizacije koje strukturiraju glasove i podržavaju ljude u potrebi.

Kako?

1. Konzultirati se sa savjetodavnom grupom vođa civilnog društva dati nacrt minimalnih standarda .
2. Primijeniti te standarde na sve opće uprave i programe Komisije.
3. Postaviti kao vodeće načelo samostalnost organizacije: financiranje iz programa EU-a nikako ne bi smjelo ugrožavati neovisnost udruga i slobodu udruživanja.
4. Razviti trajne mehanizme (npr. savjetodavnu grupu) za angažiranje OCD-a pri definiranju kriterija za dodjelu sredstava i donošenje financijskih propisa.
5. Ustanoviti odvojenu proračunsku liniju za financiranje procedura civilnog dijaloga. Osigurati da bude odvojena od sredstava za OCD-e, projekte i istraživačke aktivnosti.
6. Osigurati transparentnost i oglašavanje sustava financiranja, uspostaviti posebnu internetsku stranicu s popisom sredstava dostupnih za OCD-e.
7. Za financiranje OCD-a koji pružaju podršku uključiti odredbe za financiranje na srednjoročnoj i dugoročnoj osnovi, uz pokriće troškova rada (a ne samo troškova projekta) i istodobno poštovanje neovisnosti organizacije.
8. U dogovoru s OCD-ima poduzeti inicijative za smanjivanje birokracije za organizacije koje se financiraju za projekte, istraživanje, civilni dijalog ili za strukturnu podršku i uključiti ih kao ciljeve akcijskog programa EU-a za smanjivanje administrativnih tereta u EU-u.

Preporuka 5: Utvrditi jasne odgovornosti i vodstvo u civilnom društvu i civilnom dijalogu unutar svake opće uprave i u Kolegiju povjerenika.

Zašto?

- Političko vodstvo u kolegiju povjerenika za civilni dijalog osiguralo bi da zadatak unapređenja dijaloga s aktivnim građanima dobije u Komisiji zasluženu prepoznatljivost i prioritet.
- Istodobno, sve opće uprave odgovorne su za održavanje dijaloga s OCD-ima. Portfelj povjerenika posvećen civilnom dijalogu i osnaživanju civilnog društva ne bi trebao rezultirati usmjeravanjem civilnog dijaloga na jednog povjerenika jer bi to naravno umanjilo njegovu djelotvornost.

Kako?

1. U sljedećem kolegiju povjerenika odrediti predsjednika ili potpredsjednika portfelja Komisije za promicanje i osiguravanje vidljivosti civilnog dijaloga i razvoja civilnog društva u EU-u.
2. Odrediti odgovarajuće osoblje i proračun posvećene ovom pitanju.
3. U svakoj općoj upravi uspostaviti ulaz/jedinicu za civilno društvo zaduženu za usmjeravanje civilnog dijaloga kroz aktivnosti te opće uprave.
4. U svakoj općoj upravi uspostaviti mehanizme za održavanje dijaloga i podršku civilnom društvu u skladu s preporukom 2.
5. Osnovati radnu skupinu između općih uprava vezano uz sudjelovanje civilnog društva kako bi se pristupi bolje uskladili i podigla svijest o praksama koje koristi svaka opća uprava.

Preporuka 6: Reformirati Europski gospodarski i socijalni odbor

Zašto?

- Prema Ugovoru iz Nice "Europski ekonomski i socijalni odbor (EESC) sastojat će se od predstavnika različitih ekonomskih i socijalnih komponenti organiziranog civilnog društva". Temeljne skupine EESC-a predstavljaju poslodavce i zaposlenike te zahvaljujući formalno priznatom socijalnom dijalogu već mogu u donošenje odluka unijeti specifičan proces. Istodobno civilno društvo na razini EU-a nema mjesta za raspravu i razmjenu mišljenja.
- Predstavnike EESC-a imenuju države članice, a ne njihova izborna tijela što je suprotno osnovnim demokratskim načelima.

Kako?

1. Pri reformiranju EESC-a pregovarati s državama članicama kako bi se osiguralo da OCD-i budu bolje predstavljeni u skupini III EESC-a.
2. Osigurati da države članice imenuju predstavnike OCD-a na temelju prijedloga i u suradnji s nacionalnim organizacijama (platforme, mreže itd.)
3. Redovito uključivati tematske europske platforme i mreže kako bi pridonijele djelovanju EESC-a.

Preporuka 7: Kreirati javnu i jednostavnu bazu podataka europskih organizacija civilnog društva

Zašto?

Kao što je priopćeno u rezoluciji Europskog parlamenta¹⁰ o civilnom dijalogu, donositeljima odluka često je teško utvrditi tko su dionici civilnog društva. Neke su industrije također pokušale osnovati vlastite "organizacije civilnog društva" što dodatno stvara pomutnju u okruženju civilnog društva.

Posljedično, u procesu civilnog dijaloga donositelji odluka izloženi su riziku obraćanja pogrešnoj strani kada traže stručnost vezano uz određeno pitanje. To može iskriviti proces kakav se spominje u Lisabonskom ugovoru.

Kako?

1. Iskoristiti kriterije koje definira samo civilno društvo kako bi se definirali europski OCD-i.
2. Uspostaviti transparentnu i javnu bazu podataka koja bi bila jednostavna za korištenje u obliku internetske stranice posvećene samo tome, a koju bi koristile institucije EU-a i javnost.

Bilješke:

- 1 - eng. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions – hrv. Europska fundacija za poboljšanje životnih i radnih uvjeta
- 2 - Europska fundacija za poboljšanje životnih i radnih uvjeta, Prvo europsko istraživanje o kvaliteti života: Sudjelovanje u civilnom društvu, 2006.
- 3 - Vidi tekst cijelog članka u odjeljku Alat.
- 4 - Vidi definicije u odjeljku Alat
- 5 - Članci 138-139. Ugovora o EZ-u.
- 6 - Inicijativa 'Plan D' Europske komisije o komunikacijskoj politici (2005.), njeni Minimalni standardi za savjetovanje (2002.), Bijela knjiga o upravljanju (2001.) i Dokument za javnu raspravu Europske komisije o partnerstvu s OCD-ima (2000.).
- 7 - Vidi tekst članka u odjeljku Alat.
- 8 - Izvješće Europskog parlamenta o razvijanju civilnog dijaloga prema Lisabonskom ugovoru (13. siječnja 2009.)
- 9 - Vidi "Popis zadataka za djelotvoran civilni dijalog" u odjeljku Alat.
- 10 - Izvješće Europskoga parlamenta o razvijanju civilnog dijaloga prema Lisabonskom ugovoru (13. siječnja 2009.)

Preporuka 1: Predano djelovati za transparentnost i dobro upravljanje

Zašto?

- Zbog njihove uloge u društvu i odlučivanju, OCD-i moraju primjenjivati stroge standarde transparentnosti kako bi osigurali da i članovima i širem društvu potpuno odgovaraju za svoja djela i postignuća.
- Kako OCD-i često koriste javni novac za razvijanje programa i pružanje usluga, trebali bi pokazati kako je taj novac potrošen.

Kako?

1. Primijeniti standarde transparentnosti i dobrog upravljanja na interne strukture, odnose s članovima, aktivnosti, misiju, projekte, izvore financiranja i troškove.
2. Utvrditi sustav revizije za praćenje provedbe spomenutih standarda.
3. Dogovoriti se o načinu (npr. jasne procedure u pisanom obliku) za rješavanje potencijalnih sukoba interesa unutar odbora i članstva.
4. Ako nije izriekom primjenjivo na organizaciju, ustanoviti kao vodeće načelo (npr. ispravkom statuta, internim pravilima ili izjavom misije) da će organizacija biti neovisna o vladama, institucijama EU-a, političkim strankama i poslovnom sektoru.

Preporuka 2: Promicati različitost, uključenost i ravnopravnost spolova u strukturi organizacije i njenim aktivnostima vezanim uz politiku

Zašto?

- Socijalni OCD-i moraju provesti u djelo ono što zagovaraju, unutar ograničenja i specifičnosti s kojima se suočavaju (npr. ograničena sredstva i specifično tijelo podupiratelja).
- Najisključeniji ljudi su oni koji su još uvijek izvan dosega, oni koji su izvan svih društvenih mreža. Stoga socijalni OCD-i moraju nastojati nadići svoje dužnosti i proaktivno omogućiti ljudima koji nisu još dio društvene mreže, ili koji još nisu vidljivi, da se uključe.

Kako?

1. Raditi s ciljem bolje ravnoteže spolova unutar statutarne tijela organizacije i osoblja osim ako to na organizaciju izričito nije primjenjivo ni opravdano.
2. Posvetiti se promicanju i jačanju geografske zastupljenosti svih regija Europe u odborima/radnim skupinama i statutarne tijelima (npr. upravni odbor, opća skupština) europskih OCD-a.
3. Ustanoviti politike za promicanje raznolikosti među osobljem i statutarne tijelima organizacije osim ako to na organizaciju izričito nije primjenjivo ni opravdano.
4. Ustanoviti politike i strategije za aktivno traženje angažmana najisključenijih u društvu.
5. Uključiti se u tu raspravu s organizacijama članicama kako bi dalje širili dobru praksu.

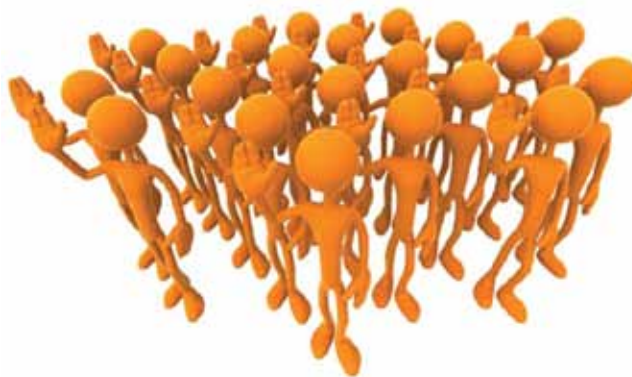
Preporuka 3: Odrediti kriterije reprezentativnosti dionika civilnog društva u socijalnom sektoru

Zašto?

- Kao što je priopćeno u rezoluciji Europskoga parlamenta¹ o civilnom dijalogu, donositeljima odluka često je teško utvrditi tko su dionici civilnog društva.
- Kako bi se omogućio konstruktivan civilni dijalog važno je točno odrediti koga ili što organizacija predstavlja (npr. teme ili članove). To trebaju pojasniti sami dionici.
- Reprezentativnost također proistječe iz aktivnog angažmana i sudjelovanja organizacija članica i/ili pojedinih članova.

Kako?

1. U sklopu Kontaktne skupine civilnog društva EU-a² definirati što znači reprezentativnost te kriterije za njenu procjenu³.
2. Suradivati s donositeljima odluka EU-a kako bi se stvorila baza podataka europskih OCD-a kao što je istaknuto u ovom dokumentu (Preporuka 7 za donositelje odluka).
3. Razviti komunikacijsku strategiju kako bi bolje objasnili zašto je rad civilnog društva važan i ulogu dionika civilnog društva kako bi se razumijevanje civilnog društva poboljšalo s pomoću alata kao što su najčešće postavljana pitanja (FAQ), izvještaji i edukacija.

Preporuka 4: Osnažiti suradnju na nacionalnoj razini vezano uz donošenje europskih politika

Zašto?

- Debate o europskom donošenju odluka na nacionalnoj razini nisu još dovoljno razvijene, čak ni u OECD-ima. Ljudi imaju osjećaj da je Europa još uvijek daleko od njihova svijeta⁴.
- To je naravno glavna briga europskih OCD-a. Zajednički pristup mogao bi pomoći nacionalnim organizacijama da dopru do onih lokalnih i raspravu o europskim pitanjima unaprijede "odozdo", na izvorišnoj razini.

Kako?

1. Utvrditi jasnu strategiju za jačanje poveznica s nacionalnim, regionalnim i/ili lokalnim članovima, primjerice razvijanjem mehanizama koji bi pokušali nadići jezični problem.
2. Omogućiti prisutnost i angažman organizacija članica na europskoj razini.
3. Omogućiti organizacijama članicama da djelotvorno iskoriste europske alate (npr. otvorena metoda koordinacije, strukturni fondovi) na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini zahvaljujući edukaciji i uzajamnom učenju.

Preporuka 5: Podržavati nacionalne organizacije civilnog društva u njihovu savjetodavnom radu

Zašto?

- Snaga europskih organizacija ovisi o snazi njenih članova. Ako se ne prepoznaju i ne cijene na nacionalnoj razini, vjerojatno će i njihov angažman na razini EU-a biti slabiji.
- Posredovanje ovisi o tome može li organizacija naći sredstva za taj zadatak povrh svojih dnevnih aktivnosti te odgovarajuću zakonodavnu i političku podršku. To vrlo često još uvijek nedostaje.
- Stoga je tu uloga europskih mreža da osnaže nacionalne organizacije koje još nemaju odgovarajući okvir politike, kako bi postale djelotvorna kontrolna tijela na nacionalnoj razini.

Kako?

1. Omogućiti prijenos stručnosti i znanja s nacionalne organizacije na neku drugu (na nacionalnoj razini).
2. Omogućiti i ojačati lobiranje organizacija članica na razini EU-a i nacionalnim razinama.

Preporuka 6: Obvezati se na etičke strategije za prikupljanje sredstava

Zašto?

OCD-i na razini EU-a imaju društvenu ulogu, usmjeravaju glasove, djeluju kao kontrolna tijela, kreiraju socijalni kapital i podržavaju stvaranje istinske europske demokratske javne sfere. Oni stoga trebaju osigurati da njihovi donatori ni na koji način ne ograničavaju njihovu neovisnost niti osporavaju vrijednosti koje promiču.

Kako?

1. Utvrditi jasna načela za financiranje u suradnji s ekološkim OCD-ima, OCD-ima za ljudska prava i zdravlje.
2. Provjeriti poštuju li poduzeća sponzori (uključujući njihova matična poduzeća) ljudska prava i zakon o radu.

Preporuka 7: Obvezati se na društvenu i ekološku odgovornost

Zašto?

Socijalni OCD-i na razini EU-a vode kampanju za održiviji razvoj koji poštuje socijalna i ljudska prava te se bori protiv klimatskih promjena. Budući da svi imaju svoju ulogu, trebali bi prakticirati ono za što se zalažu unutar ograničenja organizacija.

Kako?

1. Osigurati kvalitetne zaposlenike i vježbenike.
2. Pratiti i kontrolirati energetska učinkovitost ureda.
3. Smanjiti putovanja i koristiti ekološki prihvatljive metode komunikacije i prijevoza kada je to moguće.
4. Pokrenuti raspravu s organizacijama članicama o tome kako se održivi razvoj može uvesti u razvoj organizacije i razmjenjivati dobra odnosno loša iskustva.

Bilješke:

- 1 - Izvješće Europskoga parlamenta o razvijanju civilnog dijaloga prema Lisabonskom ugovoru (13. siječnja 2009.).
- 2 - Kontaktna skupina civilnog društva EU-a (www.act4europe.org) spaja osam velikih sektora NVO-a temeljenih na pravima i vrijednostima: kultura, okoliš, obrazovanje, razvoj, ljudska prava, javno zdravstvo, socijalna pitanja i žene.
- 3 - Socijalna platforma već je definirala stroge kriterije reprezentativnosti za organizacije koje će biti članovi Socijalne platforme. Sljedeće bi se moglo koristiti kao referenca pril definiranju kriterija: Izvodi iz Statuta Socijalne platforme: „Mreža ili federacija mora se sastojati od organizacija (a ne pojedinaca) barem u apsolutnoj većini država članica EU-a. Mreža ili federacija mora biti osnovana kao neprofitna i nevladina organizacija u jednoj od država članica EU-a. Većina članstva organizacije mora sama biti zakonski utemeljena, neprofitna i nevladina. Mreža ili federacija mora biti aktivna u socijalnom sektoru, raditi na promicanju općeg interesa i pridonositi društvenoj koheziji. Mreža ili federacija mora pokazati svoju reprezentativnost te da je strukturirana i vođena na demokratski način, da je vodi izabrano tijelo čije odluke i članstvo ne smiju biti podložni odobrenju bilo kojeg vanjskog tijela.”
- 4 - Studija Eurobarometera 71, Europska komisija, rujan 2009.

alat

Definicije

Sudionička demokracija jest društveni model koji nastoji proširiti sferu sudjelovanja i moć ljudi da odlučuju sami za sebe izvan tradicionalnog kreiranja politike. Njen je osnovni cilj angažirati sve ljude u društvenim procesima i u konačnici promicati društvenu koheziju, solidarnost i socijalnu pravdu, stvarajući bolju kvalitetu života za svakoga.

Sudionička demokracija dopunjuje predstavničku demokraciju. Ona je ne zamjenjuje. U demokraciji su izbori glavna institucija aktivnog političkog sudjelovanja.

Civilni dijalog jest alat sudioničke demokracije. On definira odnos između javnih institucija i organizacija civilnog društva. Njegov je krajnji cilj donijeti odluke koje su bliže općem interesu i koje poboljšavaju donošenje odluka. Kako bi to postigao, civilni dijalog nastoji istaknuti poglede i potrebe organiziranog civilnog društva, posebice glas onih koji su isključeni iz "službene" političke arene.

Mjerilo sudjelovanja OCD-a

Organizacije civilnog društva mogu koristiti donju sliku kao alat za procjenu kvalitete svojih odnosa s donositeljima odluka.

Autori: Socijalna platforma i profesor Jonathan Zeitlin

- 1 = isključenost

0 = indiferentnost

1 = jednosmjerno širenje informacija: državna tijela daju informacije

2 = savjetovanje: državna tijela govore civilnom društvu što se događa i traže povratnu informaciju; dvosmjerni informacijski kanal

3 = dijalog: i državna tijela i civilno društvo mogu postavljati dnevni red, a državne vlasti mogu odgovoriti na pitanja koja istakne civilno društvo

4 = sudjelovanje: više od samog savjetovanja, ideje koje civilno društvo istakne integriraju se u osmišljavanje politike, dokumente i programe

5 = partnerstvo: posljednja faza, snažan termin koji označava da se civilno društvo prihvaća kao partner i igra stvarnu ulogu u suodlučivanju, sukreiranju, suizradi i mogućnosti zajedničkog upravljanja

Osim isključenosti i indiferentnosti, ostali koraci mogu biti legitimni ovisno o okolnostima: partnerstva nisu uvijek poželjna, osobito za organizacije civilnog društva koje svoju osnovnu ulogu ispunjavaju kroz zagovaranje i prosvjedovanje.

Ova ljestvica sudjelovanja može/treba se odvijati u svim fazama ciklusa politike: određivanje programa rada, definiranje politike/ donošenja odluka, provedba, procjena i preformulacija.

Popis zadataka za djelotvoran civilni dijalog

Dok su sudionička demokracija i demokratske infrastrukture sveobuhvatan okvir, suvisao civilni dijalog zahtijeva sljedeće elemente:

a. **Odgovornosti i receptivnost**

Procedure civilnog dijaloga moraju snositi odgovornost prema svima onima koji sudjeluju. To zahtijeva odgovarajuće povratne informacije za sve sudionike. Sudionici imaju pravo znati što se događa s ulaznim informacijama koje daju.

b. **Politička volja i otvorenost koji čine razliku**

Svrha civilnog dijaloga jest poboljšati donošenje odluka. U tom pogledu mora postojati pristup areni donošenja odluka, otvorenost i predanost državnih tijela da podijele moć i u konačnici da u svojim odlukama uzmu u obzir rezultate civilnog dijaloga. Rezultati pravilnog civilnog dijaloga moraju se moći provesti. Konzultiranje civilnog društva nakon što je odluka već donesena na kraju se osvećuje javnim institucijama jer baca sjenu na njihovu otvorenost.

c. **Transparentnost i jasnoća**

Da bi se dogodio djelotvoran civilni dijalog informacije i dokumenti moraju biti javno dostupni i obje strane trebaju biti koliko je moguće transparentne. Uz to bi sudionicima trebali biti jasni očekivani ishod i prostor za promjene kako bi odlučiti ne sudjelovati ako procijene da sudjelovanjem u danom procesu ne bi postigli svoj krajnji cilj.

d. **Jednakost i uključivost**

Nisu svi ljudi jednaki niti imaju jednaka sredstva za sudjelovanje,

a to vrijedi i za organizacije. Da bi sudionički proces bio demokratski, neangažirani i nečujni moraju biti aktivno ojačani i dobiti posebnu pozornost. To također znači prilagođavanje sredstava i metoda dijaloga svim skupinama (uključujući invalide, imigrante, djecu...).

e. **Održivost i strukture**

Civilni dijalog nije jednokratn. On bi trebao biti redovit i trajan proces. Sudionicima treba dati vremena da strukturiraju svoja razmišljanja interno te da se konzultiraju sa svojim članstvom. Kako bi bio djelotvoran, takav proces zahtijeva odgovarajuće ljudske i financijske resurse. Procedure civilnog dijaloga također moraju biti jasne i vremenski ograničene s utvrđenim i dogovorenim rezultatima i ciljevima. Drugim riječima, partneri moraju proces unaprijed adekvatno isplanirati.

f. **Priznavanje uloge OCD-a**

Uloga civilnog društva kao partnera u civilnom dijalogu mora se službeno priznati, zaštititi i podržati putem raznih mjera poput shema financiranja, statuta ili zakona.

g. **Trajan proces sa sudjelovanjem u svim fazama donošenja odluka**

Proces politike ne završava kada preporuka postane zakon. Jednako je važna provedba takve odredbe. Civilno je društvo važan igrač u provedbi političkih mjera i praćenju njihove djelotvornosti. Organizirano civilno društvo mora se uključiti u svim fazama donošenja odluka: određivanje programa rada, definiranje politike/donošenje odluka, provedba, procjena i preformulacija.

Članak 11. Ugovora o Europskoj uniji izmijenjen Lisabonskim ugovorom

1. Institucije će odgovarajućim sredstvima dati građanima i predstavnicima udruga priliku da obznane i javno razmijene svoja stajališta u svim područjima akta Unije.
2. Institucije će održavati otvoren, transparentan i redovit dijalog s predstavnicima udruga i civilnog društva.
3. Europska komisija provest će široke konzultacije sa zainteresiranim stranama kako bi osigurala da aktivnosti Unije budu koherentne i transparentne.
4. Najmanje milijun građana koji su državljani značajnog broja država članica može poduzeti inicijativu pozivanja Europske komisije, unutar svojih ovlasti, da iznese odgovarajući prijedlog o predmetima za koje građanin smatra da je potreban akt Europske unije u svrhu provedbe Ugovora.”

IMPRESSUM

Kako uspostaviti djelotvoran dijalog između EU-a i organizacija civilnog društva

NASLOV IZVORNIKA:

How to establish an effective dialogue between the EU and civil society organisations

IZDAVAČ IZVORNIKA

EU Civil Society Contact Group

c/o Social Platform

Square de Meeûs 18

B-1050 Brussels, Belgium

Tel: +32 2 511 37 14 •

Faks: +32 2 511 19 09

E-pošta: platform@socialplatform.org

Internetska adresa: www.socialplatform.org

IZDAVAČ NA HRVATSKOM JEZIKU

Vlada Republike Hrvatske

Ured za udruge

Radnička cesta 80/V

10000 Zagreb

Tel: 01/4599 810

Faks: 01/4599 811

E-pošta: info@uzuvrh.hr

Internetska adresa: www.uzuvrh.hr

ZA IZDAVAČA

dr.sc. Igor Vidačak

UREDNIKA IZDANJA NA HRVATSKOM JEZIKU

Marina Buza-Vidas

PRIJEVOD

Marija Darović

LEKTURA I KOREKTURA

Mirjana Paić-Jurinić

GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Studio Revolucija

TISAK

Stegatisak

NAKLADA

500 primjeraka

CIP zapis dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 738401

ISBN 978-953-95792-9-4

Ovo zajedničko stajalište usvojila je Upravljačka skupina Socijalne platforme 11. lipnja 2009.

Socijalna platforma najveće je udruženje civilnog društva koje se bori za socijalnu pravdu i sudioničku demokraciju u Europi. Socijalna platforma, koja se sastoji od 42 paneuropske mreže nevladinih organizacija, nastoji osigurati da se politike EU-a razvijaju u suradnji s ljudima na koje utječu, uz poštovanje osnovnih prava, promicanje solidarnosti i poboljšanje kvalitete života.

Objavljeno u veljači 2010.

Vlada Republike Hrvatske
Ured za udruge

socialplatform